

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

1. Зміст завдання

Шановні колеги, будь ласка, уважно прочитайте, у чому полягає ваше завдання.

Нижче наведено фактичні обставини гіпотетичної справи, у якій можуть бути виявлені порушення Конвенції. Держава вигадана, проте слід виходити з того, що вона є членом Ради Європи.

Ваше завдання наступне:

По-перше, будь ласка, коротко (якщо можливо – в одному реченні) сформулюйте суть кожного порушення.

Приклад: *«Заявник Іванов вважає, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу №1 до Конвенції у зв'язку з тим, що втручання не було пропорційним».*

По-друге, у декількох реченнях (не більше шести) обґрунтуйте твердження про порушення.

Приклад: *«Втручання у право заявника полягає у повному руйнуванні його будинку, у результаті чого заявник був позбавлений свого житла. Про непропорційність втручання свідчить те, що заявленої мети (забезпечення безпеки експлуатації будівлі) можна було досягнути менш обтяжливим шляхом, а обраний спосіб її досягнення покладає на заявника надмірний тягар. Заявленої мети можна було досягнути за допомогою демонтажу тільки частини споруди».*

Примітки:

Кількість порушень, які можна виявити при виконанні даного завдання, не обмежується. Однак заданий ліміт на формулювання суті жодного порушення не повинен бути перевищений. Завдання, у яких для формулювання і обґрунтування однієї порушення буде використано понад шість пропозицій, можуть бути відхилені при відборі кандидатів на участь у курсі.

З метою економії наводити посилання на практику ЄСПЛ допустимо тільки у разі абсолютної доречності такого посилання для обґрунтування порушення, або коли це дозволяє зменшити обсяг аргументації чи значно посилити його. Недоречні посилання на практику ЄСПЛ можуть негативно вплинути на оцінку завдання.

2. Факти справи

Леонід Самойлов народився у січні 2003 року на території колишнього Советистану і проживав у місті Кізилабаді. Коли хлопчикові виповнилося 5 років, його батьків було позбавлено батьківських прав. Опікуном хлопчика був призначений глава місцевого органу опіки та піклування. Незважаючи на це, хлопчик продовжив жити з дідом і бабою, з якими він жив з народження. У 2015 році його бабця померла, і фактично опіка над підлітком лягла на плечі діда

6 жовтня 2016 року Леонід Самойлов був затриманий співробітниками поліції і доставлений у відділення. Після того як, за його твердженнями, він провів близько години в камері без денного і штучного світла, співробітники поліції допитали його. Вони повідомили йому, що його дев'ятирічний сусід звинуватив його в здирництві. Співробітники поліції сказали, що Леонід повинен у всьому зізнатися, інакше його не відпустять додому. Хлопчик підписав папір, на якому з його слів було викладено факти здирництва. Співробітники поліції зателефонували його дідові, який відразу ж прийшов забрати хлопчика. У присутності діда Самойлов відмовився від свідчень і заявив, що нічого не вимагав у свого сусіда.

У той же день дід Самойлова дав поліції письмові пояснення, у яких охарактеризував хлопчика і його поведінку. Він повідомив, що за кілька днів до цього помітив у свого племінника гроші. На питання про те, звідки у нього гроші, Леонід відповів, що отримав їх від свого батька.

14 жовтня 2016 року в порушенні кримінальної справи проти Леоніда Самойлова було відмовлено через те, що він не досяг віку кримінальної відповідальності.

7 листопада 2016 року районний департамент поліції направив у районний суд клопотання з проханням про відправлення Леоніда Самойлова у центр тимчасового утримання підлітків на термін 30 днів. У клопотанні зазначалося, що батьки Самойлова були позбавлені батьківських прав, фактично опіку над ним здійснює літній дід, що хлопчик основний час проводить на вулиці або у комп'ютерному клубі. На нього неодноразово подавалися скарги про те, що він вимагав гроші у однолітків.

27 листопада 2016 року відбулося засідання районного суду. Самойлов і його дід на засіданні були присутні і просили суд не задовольняти клопотання органів внутрішніх справ. В цей же день суд видав ухвалу про направлення Леоніда Самойлова в центр тимчасового утримання для неповнолітніх правопорушників (далі - центр тимчасового утримання; центр) терміном на 30 днів з метою «виправлення його протиправної поведінки». Суд послався на положення національного закону про боротьбу з безпритульністю і злочинністю серед неповнолітніх і обґрунтував своє рішення тим, що Самойлов неодноразово затримувався за протиправну поведінку, що він одного разу перебував в центрі тимчасового утримання в зв'язку з безпритульністю, однак «не зробив належних висновків». Зокрема, суд зазначив, що Самойлов вимагав гроші у свого сусіда, що доводиться як письмовими свідченнями матері дитини, у якого Самойлов вимагав

гроші, так і його власним визнанням. Суд не взяв до уваги заперечення діда, який стверджував, що його племінник дав свідчення під тиском з боку співробітників поліції.

Леонід Самойлов був відправлений у центр тимчасового утримання у день винесення судового рішення, 27 листопада 2016 року.

Також суд постановив, що дід не може відвідувати Леоніда, поки той перебуватиме у центрі. Це рішення ґрунтувалося на тому, що літня людина не була опікуном підлітка. Крім того, очевидно, що дід був хоча б частково відповідальний за протиправну поведінку Леоніда. Підлітка, втім, міг відвідувати глава органу опіки та піклування, якого дід кілька разів просив передати Леоніду посилки.

Леонід Самойлов був відправлений до центру тимчасового утримання у день винесення судового рішення, 27 листопада 2016 року.

За словами Леоніда, умови утримання в центрі були наступними.

Він утримувався у спальні з сімома іншими підлітками. Світло в спальні на ніч не вимикалося. Протягом дня їм не дозволяли заходити в спальню і лягати на ліжка; весь день вони проводили в холі. Прогулянки практично не дозволялися (за 30 днів в центрі Самойлову вдалося погуляти у дворі школи лише тричі). Спортивного інвентарю в центрі не було; час від часу підліткам давали шахи і настільні ігри. Уроки були двічі на тиждень по три години. Викладали тільки українську мову і математику. Поділу на класи не було. За провину одного підлітка карали всю групу: їх вишикували вздовж стіни і змушували стояти нерухомо. Оскільки підлітки порушували режим часто, такі покарання застосовувалися практично щодня і по кілька годин. Виходити з холу не дозволялося. Утриманці центру повинні були просити дозволу вийти в туалет. Однак в туалет дозволялося виходити тільки втроєх; справити нужду до того, як збереться група з трьох чоловік, було неможливо.

Дід Самойлова оскаржив постанову районного суду від 27 листопада 2016 року. У скарзі, зокрема, він вказував, що відправлення в центр було незаконним, оскільки закон не передбачає такої підстави для відправлення в центр, як «з метою виправлення поведінки»; що суд, стверджуючи про вчинення його онуком злочину, послався на нічим не підтвержені показання матері «потерпілого», показання дев'ятирічного сусіда, якого не заслухали в суді, а також показання Самойлова, які були отримані під тиском за відсутності опікуна, педагога або адвоката. Дід Самойлова також стверджував, що рішення про неможливість відвідування онука в центрі було безпідставним, оскільки не було доведено, що він ніс якусь відповідальність за асоціальну поведінку підлітка.

26 грудня 2016 року, після закінчення 30 днів, Леонід Самойлов був випущений з центру тимчасового утримання і поміщений до притулку. Контакти з дідом були заборонені органами опіки та піклування через необхідність підготовки його до передачі у прийомну сім'ю. Це рішення було обґрунтоване тим, що дід за весь час не звернувся з клопотанням стати опікуном Самойлова, тим самим не продемонструвавши зацікавленість у вихованні хлопчика.

У той же день суд апеляційної інстанції виніс рішення за скаргою діда Самойлова, залишивши в силі рішення від 27 листопада 2016 року про поміщення підлітка в центр тимчасового утримання. Апеляційний суд послався на ті ж фактичні підстави, що і суд першої інстанції (неблагополучні сімейні обставини, бездоглядність, повторна протиправна поведінка). Суд зазначив, що Самойлов вчинив діяння, передбачене Кримінальним кодексом, проте в силу свого віку не міг бути притягнутий до кримінальної відповідальності. У зазначених обставинах було необхідно помістити Леоніда Самойлова в центр тимчасового утримання в цілях запобігання новим протиправним діянням. Той факт, що районний суд послався на «виправлення поведінки» як підставу відправлення в центр, не спричиняє незаконного характеру цього судового рішення, оскільки поміщення до центру було обґрунтованим. Апеляційний суд вказав також на тимчасовий характер тримання в центрі і на те, що в день винесення рішення Самойлова звільнили з центру.